

Privredno - kulturne
matice
za Sjev. Dalmaciju

ГЛАС

Privredno-kulturne
matice
za Sjev. Dalmaciju

Godišnjak za članove Matice 2 din.
za nečlanove din. 30
Pisma i novac šalji na adresu:
Šibenik p. štanska predaja b. 37.

Шибеник 22 Јула 1935
БРОЈ 210-211-212. — ГОДИНА VII

Urednik: Privredno-kulturna Matica za Sjev. Dalmaciju
Urednik PAVLE ZELIĆ
Tel. 101 br. 2. Broj telef. r. br. 38.242.

НА САВИНИМ ПУТЕВИМА

Векови наше судбе у прошлости су данас проговорили садашњаци својим најречитијим језиком, казали свакоме ко има уши да чује, и казали много свакоме ко има очи да види.

(Иринеј, Епископ далматински)

Прославили смо, ми Далматинци, ми поклоници Косовске Лазарице, и овогодишњи наш Видовдан. Сваки наш Видовдан био је дан велике, опће народне молитве, дан у који се молисмо Богу да нам даде снаге утјеси и вјери, и надањима нашим у данима вјековног искушења и патња наших; да даде снаге прегалаштву и жртвима нашим у данима великих дјела народних које смо чекали; и сваки наш Видовдан био је дан у који се „пјане покољења“, идеалима и надањима народним, жртвима, страдањима и прегалаштву народном.

Али овогодишњи наш Видовдан није био обичан, редовни Видовдан, — овај Видовдан Сјеверне Далмације био је Видовдан који се једном дочекује, који се не може више поновити ни наредне ни ма које друге године; био је Видовдан кога више не можемо дочекати не само ми него ни једна наша генерација.

У животу Сјеверне Далмације, отада она на своје Косову слави Видовдан, била су три таква Видовдана, која се поновити не даду, која се једном доживљују, која доживљује само једна генерација за све вјекове и за сва будућа покољења.

Први такав Видовдан био је 1914 године. Тада се окуписмо око Косовске Лазарице на тај судбоносни Видовдан, и не сачувајући да је то судбоносни дан, многобројни њени поклоници, и Срби и Хрвати, многобројни Југославени са народним вођама и преставницима из све Далмације почињући од југа чак с Котором. Окуписмо се да у Косовском Лазареву храму принесемо Свевишњему молитву захвалницу над Косовом освећеним над браћом ослобођеном, над новом слободом у земљама повраћеним крвљу и јунаштвом од Новог Павара до Струмице и Охрида

града; да принесемо жртву захвалницу Лазару и свима сажртвеницима његовим на Косову што нам улише у душу снагу и поуздање да то дочекамо, и драгоме Богу што ми то дочекасмо.

Други такав Видовдан, Видовдан који се не повраћа и не понавља, био је наш Видовдан 1921 године; онда када се ис-

Његова Светост говори на помену на Далм. Косову

куписмо на Косову први пут последије народног, ослобођења и уједињења да у нашој Лазарици принесемо Богу молитве за даровану слободу, овога пута нама самима, свој браћи Сјеверне Далмације, након дугих вјекова робовања, што нас ослободи од Аустрије и спаси од Италије, — и да ту молитву спојимо са молитвом над слободом свега нашега народа и над нашим народним уједињењем. — Велика је и топла била та молитва многовјековне раје коју она принесе Богу своје, Честитоме Кнезу и свима косовским Мученицима. Таква се молитва не понавља, тај се Видовдан не повраћа.

И трећи такав Видовдан наше Косовске Лазарице, који се не повраћа и не понавља, био је овогодишњи Видовдан.

Био је то Видовдан кад је Његова Светост Патријарх Српски, врховни поглавар све

српске цркве, наследник на трону славних пећских патријарха, ступио ногом на Косово наше, на тло Сјеверне Далмације, и то ступио први пут у службеном својству своје да благослови овај крај благословом скиптра свога.

„Господу се великом молисмо и најзад измолисмо, и ево некадашња сиротиња раја чак овде, на обалама Јадрана, дочека да види и да пољуби руку своје врховном духовном поглавару“, — рече у својој сјајној бесједи

на Косову наш врли Владика Господин Иринеј. А у својој поздравној бесједи Његовој Светости Патријарху у саборној шибенској цркви рекао је ово: „Нема више сиротиње раје!... И где данас, сви делови наше цркве сакупљени су и уједињени. Ми нисмо више потлачени и погажени. Хоћете ли знака и доказа зато? Ево га! Ево Његове Светости, ево духовног Домаћина нашег који долази у свечану походу пастви својој.“

Овогодишњи Видовдан довео нам је на наше Далматинско Косово, на ово друго наше Косово, Његову Светост Српског Патријарха са пратњом од пет епископа српске цркве. Домаћин нашег духовног дома, поглавица све српске цркве, Патријарх Српски дошао је ове године на Видовдан нама Далматинцима да нас види, да нас упозна, да нас благослови, као паству своју, као духовну дјецу своју и као

синове народа свога; дошао је да нам присуством личности своје најјасније покаже да смо и ми чланови пастве Његове, да и наш крај, наше Косово и Лазарица, и сва наша ужа домовина Далмација припадају у заједнички дом којему је Његова Светост Домаћин, под кров Патријаршије Српске, наследнице старе Пећске Патријаршије.

Дошао је да нам захвали за све оно што радисмо и урадисмо ми и претци наши од столећа, још од оног крвавог Видовдана тамо на оном Првом Косову: да нам захвали што очувасмо вјеру и свијест нашу националну кроз вјекове, кроз сва гоњења и страдања многоврсна од великих, јаким и разних гонитеља наших; да нам захвали у име Цркве и Домовине што сачувасмо ову каменицу груду на крајњој западној стражи нашој, на нашем Јадрану, стопут крвљу преливену, и патњама, уздасима, вјером и надом страдалничких покољења наших сваки њен камен и сваку стопу надахнуту, — што сачувасмо ова западна врата наша и плућа наше Отаџбине.

Ево како сам говори Његова Светост Патријарх Српски:

„Дођох овамо, на ово Далматинско Косово, да вас лично видим, да се заједно поклонимо великим мученицима и херојима прошлости, да се заједно помолимо Богу за покој душе Витешког Краља Александра и свих оних који падоше за веру и ослобођење и уједињење.“ (На Косову)

„Обраћам се вама са дивљењем према свима исполинским напорима славних предака ваших, који овде, у овим крајевима, очуваше верске и националне светиње. То чини величину ваше душе надахнуте кроз молитве светога Саве. Душа овог народа успркос сиромаштини и голотињи врлети богата је, јер се она овде боље издиже и узвисива до небеских висина и приближава Богу, него у другим крајевима. (У шибенском столном храму).

„Видећи овај величанствени храм у овом кршевитом месту, ја кроз овај храм, кроз ове кршеве гледам како је велика вера ваша и како је силна снага ваша, којом сте се кроз векове челичили и одржали упркос свим искушењима и невољама“, (У Скрадину),

„Све што сам видео до сад и што видим данас дубоко се урезује у моју душу. Видим у вама расне синове динарске, потомке наших славних предака који су се овамо доселили у трагичне дане наше историје и нису напустили светиње светосавске идеје, које су пренели и очували у својој новој домовини, упркос тешким искушењима кроз векове. Сви ми у другим крајевима имали смо мука и испаштања, али оваких овако разноврсних страдања нигде није било“, (У Манастиру Крци).

Ево најбољег примјера у овогодишњем нашем Видовдану како је наша православна српска црква пратила увијек, — уз вјеру и духовни живот, и целокупни народни живот, сваки његов одисај, у сваком крају и у свако доба; како је помагала кад је и гдје је помоћи требало са свом својом снагом и ауторитетом сваки рад на напретку народном и државном, и све неимаре великог народног дјела и чувања слободе, и израђивања народног и државног јединства; како је тјешила и челичила народну душу стрпљењем и вјером у бољу будућност кад није било друге помоћи до утјехе, ни другог оружја у борби до вјером и надом очеличене душе; како је благословом освештавала свако добро свршено народно дјело, и његове неимаре уврштала у ред својих светитеља и богоугодника; како је увијек била и остајала на Савиним путевима.

Будући сарадница на великом дјелу опћенародног подизања и напретка још од свога основатеља св. Саве, Светосавска црква је и нас на овогодишњи Видовдан на уста својих поглавара, као и увијек, учила и упућивала не само духовним путем вјере своје, него нас је и за садашњост и будућност упућивала путем националног рада нашег; — указивала нам је пут који нас води и напретку и благостању нашем народном, и слободи и снази државној.

„Наша верска подела никад неће бити камен спотичања за братску слогу и заједнички рад у будућности!“... „Долазим к вама, драга браћо, како православнима тако и католицима, са маслиновом гранчицом у руци, долазим с класичног југа, са гроба св. Саве, да вам испо-

ручим благослов његов на путевима братске слоге и заједничке сарадње, који једини води сигурној и сретној будућности наш народ и нашу државу“. — рекао је Њ. Св. Патријарх у Шибенку. — А Њ. Пр. Епископ Иринеј рекао је у шибенском саборном храму ово: „Ваша светости, благословите град и све који у њему живе: браћу и сестре свих наших народних племена и свих вероисповести, са љубављу и молитвеношћу која је увек била најбољи и најбогоугоднији украс Српске Православне Цркве, њеног стада, њених пастира и архипастира“.

И наш овогодишњи Видовдан, као и увијек, проговарајући на уста својих поглавица, савинска црква није била само православна, ни само српска, — она је била и тога дана опћа народна, југославенска црква, јер је на првом мјесту бринула опћу народну бригу — она је била, као и увијек, на Савиним путевима. На Савиним путевима нашли су се на Видовдан и црква и народ: сав народ био је црква, и црква је био народ... Врховни поглавар цркве осветио је и благословио тога дана сва народна дјела, сва прегалаштва и мучеништва црквом

А наш велики бесједник и учитељ, охридски епископ Николај, и у Шибенику уочи Видовдана, и на Видовдан на Косову, учио нас је значају и главним принципима Савине цркве, — учио нас је како ћемо најкорисније по нас у свима приликама живота живјети по хришћанској науци, најкорисније и по наш духовни живот, и као људи, и као чланови и цркве, и породице, и друштва, и државе. Али он нас је учио још нечем. Учио нас је да у нашој новој слободи останемо здрави и снажни и тијелом и духом, да се у тој слободи „не укваримо“ и не покваримо. „Јер се у слободи лакше уквари човјечија душа: карактер, поштење, човјечје људство, вјера, као што се и лежећа вода лако „укварује“,“ рекао је по прилици он. Учио нас је да останемо људи, православни, Срби, Југословени, снажни и честити поштењем и људством, осјећајем и вјером, готови увијек на прегарање Лазаревим мучеништвом за Савине идеале, да останемо увијек на путевима Савиним. Нека му је хвала, и стопут хвала на науци тој

Ни овогодишњи наш Видовдан, и ако руковођен црквом, није био никакав специјално црквени празник, као ни до сад што није бивао, — него је био опћи народни празник, празник народног поноса и народне славе, — празник приноса молита-

БОРАВАК ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ У ДАЛМАЦИЈИ

Свечани и изванредни догађаји који су се десили на дане 27 и 28 јуна остаће у надрдачивој и највећој успомени свих ових којима се пружила прилика да којим било начином у њима учествују. Од ослободјења и уједињења то су били први велики датуми у историји Сјеверне Далмације. Све се је било устало да што достојанственије и свечаније дочека у својој срдини давео жељен гост Његову Светост Патријарха Српског Г. сподина Варнаву и Његову Виоку Пратњу. Народ Сјеверне Далмације без обзира на вјеру и племе пожурно је да свим искреним одушевљењем поздравља Поглавара Српске Православне Цркве и да му се зачвали на сдвину, те да од њега добије благослов који је давно прижеликао и заслужио.

ДОЧЕК У КНИНУ И ДРНИШУ

Нив догађаја започео је у Книву 27 јуна рано вјутра, гдје је Његову Светост изашло да поздравља макар и на краткотрајном задржавању воза, велико мноштво народа. Жељезничка станица окићена славолуком, заставама и велевилем примача је на свој перон многобројне преставице Книва. Долазак воза поздравља музика уз одушевљене овације свих присутних. Чују се бурни поклици „Живио Краљ Петар II.“, „Живио Његова Светост Патријарх Српски Варнава“. Званични преставници прилазе салонским колима. Поред православних свештеника ту су гвардијан француског манастира фра Берваодин Тошић и фра Марун, сфидирски кор на челу са ђенералом г. Сретеном Тервићем, срески гачелник г. Нешић, парох кнински г. Синобад, преставници мјесних друштва и уставова. Његову светост поздрављају преставници Епископа далматинског г.

прота Мацура и јувић чланови Црквеног Суда из Шибеника, те преставници црквене општине книнске г. Др. Душан Рашковић адвокат и Јово Јелић тргозац Његова Светост се захваљује и видно расплсжн отповдравља спонтаним поклицима присутних, који се безтрекидно понављају све док воз није далеко измакао из станице.

На успутним станицама до Дрнеше, гдје се воз није заустављао, пролазак воза поздрављале су групе тежака манифестујући одушевљено Његовој светости и Његовој Пратњи.

Када се је воз зауставио у Дрнеше понављају се манифестације и одушевљено клицање Његовој Светости и Епископу Др. Иринеју. После кратког задржања воз се креће даље према Шибенику. У Перковић-Сливну улазе у салонска кола потпретседник црквене општине шибеничке г. Стево Жигић са члановима г. Борћем Кнежевићем судским савјетником и Илијом Секулићем. На краткој добродошлице се Његова Светост, захваљује интересујући се за прилике у црквеној општини.

ДОЧЕК У ШИБЕНИКУ

Гласови који су протекли делавак Његове Светости Патријарха Српског и чланова Његове Свите, претрмили су Шибенчана, да имповзавтаво дочекају посету поглавара Српске Цркве њиховом граду. Проглас градске општине и црквене општине биле су више него израз искрене симпатије свих Шибенчана према угледним гостима њихова града. Историјски Шибеник вјерни чувар традиција нашега Јадрава, понос кров нашу народну прошлост, дао је и овом приликом своје искрено саосећање посети и части која му

потомцима нашим, — а научимо и у аманет оставимо новим, идућим нараштајима да је Видовдан опћи народни празник, свијетли аманет свега народа нашег, највећи народни дан, — да науче само такав Видовдан славити, да им Видовдан остане увијек највећи празник на Савиним путевима.

А овогодишњи учесници и поклоници Косовске Лазарице понијеће у душама за сав живот свој, и за потомке своје свију нараштаја и вјекова, успомену на онај дан, онај наш далматински Видовдан, кад је Његова Светост Патријарх све Српске цркве дошао први пут на Видовдан на Косово да благослови дјела наша у прошлости и упутти нас Савиним путем у будућности.

Остаће овогодишњи наш Видовдан у свијести народа Сјеверне Далмације па и даље преко тих граница доклен год допире дух Лазарице, остаће у свијести свију поклоника Косовске Лазарице свију покољења у будућности — да се о њем прича и приповиједа док је људи и док је Косова!

Никола Манојловић

ва и култа народном прегалаштву и мучеништву, — празник народне захвале и народног жртвеника свим прегатоцима и мученицима народним до Косова и од Косова, свима сљедбеницима Честитог Кнеза и Свијетлог Милоша свију вјекова и доба, у прошлости и будућности.

И увијек је наш народ приступао Лазарици и Видовдану као опћем народном празнику поштујући га и цијењећи га највећим празником на Савиним путевима. Дужност је свију нас да учимо и себе и потомке своје да нам и од сад у свима покољењима Видовдан остане највећи празник на Савиним путевима: празник опћих народних молитава, народних идеала, народних жеља и жртава; — празник народног покајања и причешћења, ако пак јањања буде требало; — празник нада и утјеха, ако утјеа буде требало; — празник слава и захвала Богу и косовским мученицима, ако и будућности нашој дођу на ред дјела која ће требати да прослављамо. То и само то, нека нам увијек остане Косово, Лазарица и Видовдан, нама и

је овом приликом укључена. Град, улице, обала, лађе на приставишту, све је било свечано окићено. Још од раног јутра огромна маса свијета окупљала се на обали где је приређиван дочек и улицама куда је имао прћи Патријарх, праведни густе шпацире. Око славука сдржево је мјесто за званичне представнике. Имповантну слику на дочеку чине представници црквених општина из околине Шибеника са барјацима и литијама, обучени у народна одијела свога краја. Дугачки шпацир православних свештеника истиче се својом многољудношћу. Велики престо сдржевен за представнике надлежстава, друштва, установа сав је завет. Пред свештеницима валаве се представници грађанских и војних власти. Међу одличницима је и Његово Преосвештенство Епископ Захумско-херцеговачки г. др. Титов. Ту су подбан Приморске бановине г. Андрија Зраковић, командант Шибеника г. пуковник Жигорад Божић, претседник градске општине г. Марко Бачевић, претседник црквене општине г. Петар Ковачевић, делегат бискупа шибеничког монсијор г. Рудолф Пиан, сенатор г. др. Десница г. др. Суботић бивши министар и многи други одличници.

Нешто прије 9 сати уз звуке музике и одушевљено клицање огромне масе народа воз је стао на обалу. Појава Његове Светости била је поздрављена бурним клицањем „живо“. Пред Његову Светост ступа претседник шибеничке општине г. Бачић, поздравивши Га овим ријечима:

„Ваша Светости!

У часу када по први пут ступате на тло овога града, сретан сам што ми је удио пала част, да Вас најтоплије и најсрдачније поздравим у име општине града Шибеника, као и у име свих шибеничана без разлике вјере.

Овај Крешимиров град, који као неосвојена југославенска кула стоји вјечно будан на врло осјетљивој тачки нашега Јадрана поносан је због високе пажње, коју му Ваша Светост исказује овом својом првом званичном, посјетом. Шибеник, у духу својих свијетлих југославенских традиција, високо цијени улогу, коју је братска православна Црква вршила, а коју досљедно и данас врши на вјерском, културном и националном пољу у животу нашега народа. Њезини Преосвештеници Патријархе, чак тамо од њезина оснивача Светитеља Саве чији живот и дјела, као моћан свијетлоносник још и данас кроз вијекове осјетљиво пу тене сналажења и спасења у мутним временима, која нас удесно прате — својим умом и радом били су на част нашем народу и исписали су многу свијетлу страну у нашој народној историји.

Са нарочитим признањем и вјерним у души, пратимо напоре Ваше Светости које по трагу традиција у духу Ваших великих претходника, улажете на подручју савремене организације братске цркве и национално-моралног одгоја повјерене Вам пастве, а све у циљу братске сносљивости, мира, слоге и љубави међу једнокрвном браћом. За тај и такав Ваш благодотворан рад, нација и отаџбина остаће Вам трајно захвалне.“

Затим је Његову Светост поздравео у име срп. црквене општине њезин претседник г. Петар Ковачевић судија окружног суда слиједећим говором:

Ваша Светости!

Српско-православна црква општина у Шибенику са највећим одушевљењем и весељем дочекала је овај ријетки дан, који јој пружа несваичку и посебну част да свесрдно поздраве и прими свог највећег црквеног достојанственика, и првог поглавара Светосавске Цркве.

Захваљујући топло Вашој Светости на толикој доброту и милости,

по којој сте извољели доћи у нашу средину, и обдарити нас првом Својом високом посјетом, молимо Вас да изволите примити осјећање највеће привржености и најсрдјерније оданости, које ми сви гајимо према Вашој Светости као највјернијем сљедбенику великог народног пресвјетитеља Саве.

Гласови који су давно претекли Вашу Светост дају нам пуну сигурност да ће она спасоносна и радна свага, коју је толико вјекова Светосавска црква издјешно увијек улијерала у народну душу, постати данас далско јача у челичењу нашег духа за сдбраву од сваковрних нових искушења.

Овај ће дан, Светости, оставити у нама трајну и свијетлу успомену, уређавши дубоку браву у нашу душу, са живим осјећањем на благодотворно дјеловање Вашег великог

духа, који свагда је увијек проповиједати и потиче на љубав, слогу и дјело, исто снако како је благодотворно у прошлости дјеловао свијетли и неиспрони дух светитеља Саве, давши оно јединствено духовно и морално обиљежје нашој црквеној и народној историји, на чему нам заједно читав свијет.

Срећни смо, Светости, ради толике несобитне указане нам пажње, којом највидније испољујете своју превелику очинску љубав и старане за нас свију пак благодарити Вам од срца још једном на овој првој Вашој високој, а нама тако драгој и милој посјети, кличемо најискреније Вашој Светости као и Њиховим Преосвештенствима који су у Вашој веома цијењеној и врло уваженој пратњи „Добро нам сви дошли и живјели“, те молимо за Ваш Патријаршки благослов.

Свештенство у литији послје дочека

Група представника црквених општина у литији у Шибенику

Сигурним дјечијим гласом и пун поноса поздравео је Његову Светост ученик основне школе Бовак-Ковачевић, њак Чедо Филиповић декламацијом пригодној пјесму.

У свечаној и пуној пажње тишини видно расположен захваљује се Његова Светост на поздравима са следећим ријечима:

„Наша верска подела никада, неће бити камен спотицања за братску слогу и заједнички рад“

„Поштована господо и драги грађани, господине градоначелнице, господине претседнице православне црквене општине и мало чедо Светосавске школе.

Дубоко сам дирнут вашим топлим и срдчним поздравом. У овоме моменту осећам се необично весело што први пут ступам у овој стародревни приморски град, који су ваши славни претци овековечили. Радујем се што данас у овом спо-

летном граду Шибенику осећам и видим оно, што сам и очекивао, да је дух нашега целокупнога народа, и Хрвата и Срба и Словенаца јединствено упућен на браник наше ваједничке и драге Отаџбине. Наша верска подела никада неће бити камен спотицања за братску слогу и за ваједнички ред у будућности И Хрвати и Срби, који су у току мучних векова страдања проливали крв за ове кројете, све ни свих ових жртова, мука и напора, треба да ову историјску домовину чувају у дивној братској слози и љубави.

Долазим к вама, драга браћо, у Шибеник, како вама православнима, тако и католицима, и вама ко и сте присутни и који саречени по словима ошусушћујете, долазим свима грађанима овога града и околине са маслиновом гранчицом љубави, долазим са класично а Југа, са гроба Светога Саве да вам испоручим благослов Његов на путевима братске слоге и ваједничке сарадње,

који једини води сигурној и срећној будућности наш народ и нашу државу.“

Завршетак говора Његове Светости дочекала је маса одушевљеним поклицима. Затим је кренула веома имповантна поворка од неколико хиљада душа према Саборном Храму у граду. Никада није Шибеник био тако богат са учешћем разних представника свих слјена у једном сличном догађају. На челу литије представници црквених општина из околине са крсташ-барјацима и литијама, у прелужетку дјеца школе, свештенство, Његова Светост Патријарх са Епископатома, представници огромна маса народа, гдје се виде помијешани и православни и католици. Дирљива је била слика видјети православне и католике, гдје клече крстећи се, када их Његова Светост у пролазу благосиља.

Поворка пролази кроз два славука које је подигла градска општина и ваустваља се пред Саборним храмом гдје је дочек био веома свечав. У храму Његову Светост поздравља Његово Преосвештенство Епископ Далматински др. Иринеј са веома запаженом добродошлицом. Владича др. Иринеј је кавао:

„Ево дана који Господ створи: радујемо се и веселимо се у тај дан“.

Ваша Светости! Прогосвештена браћо у Господу!

Чини ми се да бих тим библијским речима најбоље и најпунвије изразио оно што данашњи и сутрашњи дан за нас значе.

Заста је данас весела сва српска и православна Далмација. Весела су и сва она братска браћа наша Хрвати, римскокатолици и старо-католици. — На наше каменито и кршевито, безводно, али врло драго далматинско тле је данас први пут званично и свечано ступила нога Ваше Светости, Патријарха Српскога. У томе часу је пријатним убуђењем и радом задрхтало моје архијепско срце са срцима целокупне моје драге пастве. Како и не би? — Векови наше судбе у прошлости су данас проговорили садашњици својим најречитијим језиком, казали много сјакоме ко има уши да чује и показали много свакоме ко има очи да види.

Ево шта нас данас узбуђује, ево неколико речи из непогрешног речника историје, оличене у нашој судби, у данашњем и сутрашњем дану:

ПРВА РЕЧ КАЖЕ: Вековима некадашња сиротиња раја, вековима крвави борци из Равних Котара Загорја и Босанске Крајине, вековима мученици-галоти са југославенског Приморја и острва: подигните лице своје и срца своја Оду свих људи и народа, одајте Му сваку славу и сваку хвалу па бистрим оком погледајте себе и око себе: гле, нема више сиротиње раје, нема више оних крвавих бораца што оружјем вековима бранише основна људска права од насља свих врста; нема више ни мученика-галоти, расутих по свима морима на свету, вито има фијука насилничког, туђинског бича око њихових глава: постоји само ваша слободна и независна, ваша славна и напредна, свајна и недељива, ваша рођена Домовина Југославија, пуна слободних синова, кћери и свих најбољих изгледа за будућност. Галоти-мученици, постоји ваше слободно море којим слободно и у свима правцима, не уз фијук бича, него уз слатке наше

песме крстаре наши слободни морнари по нашем слободном мору. — Ко то још није видео, нека види; ко још није разумео, нека разуме, па сви сложиво одајте славу Богу и свима који са Божјом Вољом сарађиваху на тој мучно стеченој народној тековини.

ДРУГА РЕЧ КАЖЕ: Беху дани најстрашвијих искушења вере наше, најљудскијег и најбожанственијег што је у вама. Са свих страна на вас насрташе. Ниједно оружје не оста неупотребљено да се убије дух ваш, да се истреби Православље са свим породом својим у народу нашем и историји његовој. Трзасте се у мукама тешким и претешким. Али, где: сва се оружја утунеше или сломише, сви непријатељи светиња ваших клонеше или огресоше у својим поразима и у стиђу. А ваша вера, света и чиста остаде у још већој сили и слави. Страдалништво, свима искушењима искушавано, мученичко лице Свете Српске Православне Цркве заблиста у још већем сјају. Окупише се верна деца из свих некада искомаданих географских и политичких исечака па у новом добу заокружише своју дивну некадашњу целину. — Сада запевајте песму духовних победника, сада као никада: пред вама је, са гама и међу вама је, као и некада, оличење нашег духовног васкрсења и црквеног уједињења, земаљска Глава духовне куће наше, Свете Српске Православне Цркве. — **ГОРЕ СРЦА, СИНОВИ И КЉЕРИ СВЕТОГА САВЕ!**

ТРЕЋА РЕЧ КАЖЕ: Готово сви сте сиромашни у овоме делу Домовине. Али да је богатство било најважније за нас на овоме свету, да су праоци ваши највише за земаљским благом чезнули, они би се на првом кораку у ове крајеве тргли, па ишла да наседе земље масти и добљине, земље меда и млека, великих зарада и широкога благостања. М:сто тога, сиротовали сте као ретко ко, али сте нада били богати духовношћу и верношћу Вољи Божјој; ребовали сте, али се никада нисте одрекли слободе и славе која мора доћи, јер ју је Бог праведни и милостиви држао за вас у светој десници Својој; сваке године жедни и сувише често гладни, умели сте се увидети изнад сувихних прохтева тела и чула па живети животом љилана пољских и птица небеских, које никад не посумњаше у родитељску бригу Оца Небескога, нити се ње одрекоше или око ње посађаше. — Ето, зар не видите, зар ни данас не видите, како су небеском мудрошћу мудри били оци и праоци ваши?

Зар вам још није јасно ко је победник: васиља обесних глачитеља и бич глдиотских мучитеља или ваша вера у националну слободу и славу? Није ли вам јасно да трка за видљиво првенство у овоме свету може да се заврши падом великим и на овом и на овом свету, да богоборачка трка за земаљским благом никад вије одвела ниједну истинску победу у свету, а још мање онакву какву је Господ даровао нашем витешком гладовању и вашој свакогодшњој жеђи на овим нашим сурим стенама? Како чудно, како штедро Небески Родитељ награђује и надокнађује видљиво и опипљиво сиромаштво ваше родне груде; како пуни срца и у умове баш онда када хлеб нагледа као највећа потреба. **НЕ ЖИВИ ЧОВЕК О САМОМЕ ХЛЕБУ.** Зато сте ви могли живети

као људи. Оставимо сви до једнога људи, да би име наше, победа наша, слава наша и Божји благослов са нама остали!

Ето, Ваша Светости и Ваша Преосвештенства, то су САМО ТРИ РЕЧИ које нама у овим крајевима говори данашњи крупни догађај, Ваша висока посета и сутрашњи речити Видовдан. Срећни смо и пресрећни што сте међу нама да нас баш ових дана укрепите у овим мислима ради новог полета и нових прегнућа па молим да верујете у најтоплију синовску добродошлицу целогга мога стада.

Ваша Светости, благословите све верно стадо моје и никад га не заборављајте у својим светим мољтвама!

Ваша Светости, благословите и мене и моје сатруднике-духовнике, да ревност наша никад не клоне и да Господ благослови труде наше.

Ваша Светости, благословите овај град и све који у њему живе: браћу и сестре свих наших народних племена и свих вероисповести, са љубављу и молитвеносћу, која је увек била најбољи и најбогоднији украс Српске Православне Цркве, њенога стада, њених пастира и Архипастира!

Благословите и помолите се за нас грешне!

Добро нам дошли у име Господње!

Захваљујући се Његову Преосвештенству Г. Др. Иринеју Његова Светост је одржао бесједу у којој је рекао:

„Ваш топли и искрени поздрав у овом свечаном дому Господњем, упућен мени као Поглавару Православне Цркве, дубоко је засекао у душу и срце моје. Још из детињства, од својих учитеља, у моме родном месту, класичним Пљевљима, слушао сам о нашем лепом мору, о браћи нашој у овоме крају, још у времену кад нисмо делили Србе и Хрвате, и кад су за нас на класичноме Југу сви били подједнако браћа. Те далеке моје визије, ти дивни снови детињства мојега вукли су ме у овај крај, и ето Господ је хтео да ово место, натопљено заједничком крвљу и Срба и Хрвата у одбрани националних идеала, посетим тек сада као Патријарх и да се наша давнашња жеља, још из раног детињства, тек сада оствари.

Наша православна Црква, надахнута Св. Савом, зрачила је свуда, на све стране где год је Срба било, и у времена наше славне средњевековне државе и касније у дане ропства. Овај крај осетио је благодет, лучу, зрак надахнућа Св. Саве преко Пећке Патријаршије, под чијим је благотворним упливом увек био и остао. Наш народ, Срби и Хрвати, долазили су у ове крајеве и одлазили, час испражњујући их, час попуњавајући као морске стихије плима и осека. Овај врлетни крај био је најслађи залогај туђих народности, Азијата и других. Али, у његову одбрану су устајали

наизменце и римокатолици и православни, ови под заштитом своје моћне Пећке Патријаршије. И кад су наша браћа Хрвати под притиском Турака напустили неке од ових крајева, дошли су браћа Срби да их одмене, у тежњи да очувају не тело, јер им је у старој домовини било боље, него дух национализма овде, на овоме месту. Ми данас, чинећи као Патријарх званичну посету овоме граду, ступамо у њега са оном дубоком, силном љубављу, коју је моје детињство кроз призму снова о нашем Јадранском мору урезало и утиснило у душу и срце моје. Моја је радост неизмерна због тога. Ми долазимо да појачамо и улијемо још више уља у свето кандило наше опште хришћанске цркве да заједнички и сложиво сузбијемо непријатеље који покушавају да убаци камен спотицања међу нас.

Нема веће славе, него што смо ми дочекали Ове и овакве силе и славе није никада пре било, и ми који смо то дочекали, треба да смо свесни одговорности и према нама самима, и према славној мученичкој прошлости и пред историјом и треба сви сложиво да прионемо да чувамо ово свето тле, тако драго срцу свакога Хрвата и свакога Србина и свој браћи нашој, окупљеној у нашој милој, уједињеној Отаџбини.

Све што је од људи пролазно је, све што је од Бога трајно је и вечито. Тако по Божјој промисли дух 700-годишњи Светога Саве говори кроз нас и чини нас трпељивим да праштамо и оној браћи која греше кад се тиче чувања хришћанства.

Драги Срби моји, као наследник трона патријаршијскога обраћам се вама са дивљењем према свима исполинским напорима славних предака ваших, који овде, у овим крајевима, очуваше верске и националне светиње. То чини величину ваше душе, надахнуте кроз мољтве Светога Саве. Душа овога народа успркос сиромаштини и голотињи врлети богата је, јер се она овде боље уздиже и узвишава до небесних висина и приближава Богу, него у другим крајевима. Народна душа је богата ризница, из које се увек црпла духовна снага, и која никад није давала да се попусти и малакше у вери, моралу и националној свести.

Христова божанска љубав нека нас и овом приликом учврсти за далеку и бољу будућност да поднесемо и срећно пребродимо све тешкоће Поделе нити ма каквих несугласица не сме бити између вас.

Призивајући Божји благо-

слов ја уливам уље за нашу братску слогу и изражавам благодарност свима за ово дивно славље, које ће остати трајан споменик у сећању свију који дочекаше да Наследник Трона Пећке Патријаршије овако слободно ступи на ово тле“.

Излазећи из Саборног храма и при пролазу кроз густо завете од народа улице понављају се велике манифестације Његовој Светости, Пратњи и владици Др. Иринеју. У 11 сати био је заказан свечан пријем, и у Епископском Двору, где је Његова Светост примио многобројне делегације како из Шибеника, тако из свих крајева Сјeverне Далмације, те преставнике власти, надлештава, установа и друштава. Пријем је трајао све до 1 сат послје подне. У 1 сат домаћин Владика Др. Иринеј приредио је интиман ручак у част Његове Светости, коме су поред Његове Светости и свите присуствовали најодличнији преставници власти и грађана. За вријеме ручка Епископ Др. Иринеј поздрављивао је Његову Светост, који се захвалио на повдразу.

Како је било раније утврђено у програму имао се је то исто по подне посетити стародревни од светих Немањина основани манастир Св. Архангела на ријеци Крки. Цијелим путем маса народа спонтано је акламовала Његову Светост и свога Владика Иринеја. Срдачан је дочек приређен у Скрднину, где је Његову Светост повдравио лијепом добродошлицом римокатолички жупник и мјесни парох православни г. Весковић. Деца су багала цвијеће, одушевљењу народа није било краја. Послије кратког мољетства у храму препуном, измијешаног православног и католичког живља, Његова Светост је одржао бесједу, упућујући све на братску љубав и слогу. Послије подијељеног благослова, кренуло се за манастир Крку Народ са литијама и барјацима у Брибвр, Мостивама, Беврскама и Киславцима, окупљен у веће групе повдразљао је Његову Светост и пратњу. Њезбу до суза слику пружали су м лишани, који су проспали цвијеће на аутомобиле, који су само успорили вођу не заустављајући се.

Дочеку у манастиру Крки присуствовало је много народа. Дирљивом добродошлицом Његову Светост повдразља старешина манастира г. О. Никодим Олачић. У стародревном манастирском храму Његова Светост је говорио народу наглашавајући понова братску љубав и слогу.

Послије разгледања манастира кренуло се према Шибенику, где је у 8 сати Његова Светост уз асистенцију Архиепископа и већег броја свештеника служио вечерњу. Овом је приликом проповиједао Епископ Охридско-битољски Г. Др. Николџ. Храм шибенички није могао да прими ни стоти дио оних који су желели да чују на далеко чувеног бесједника и филозофа Др. Николаја. Вриједна привена општина шибеничка се постарала те су били постављени мегафони ван храма. Његово Преосвештенство Др. Николај је у својој бесједи казао у главном слиједеће:

Ове године навршило се 700 година од смрти нашег Оца и утемељитеља наше Српске Православне Цркве Св. Саве. Људи често славе јубилеј да се похвале или да

их похвале. Наша Срpska Православna Црква прогласила је ову годину јубиларном, но да се неко од нас похвали јер нема ни чим да се похвали, кад смо сви смртни људи, кад ће тело у гроб, а душа пред суд Божији. Ми можемо да се похвалимо Св. Савом, јер нам га је Бог послао. Онда што значи јубиларна година? Није то обична прослава, браћо моја! Јер ни Свети Сава није био обичан човек, јер он је најзаслужнији човек што нам га је Господ дао. Он је имао све што младост има, али он се повуче у пустињу да тамо слуша Господа Бога, а онда је пошао у варод из кога је и потекао да му помогне. Ми Срби поносимо се Св. Савом јер многи велики народи желели би да имају једног таквог мужа, као што је Св. Сава. Ја знам, драга браћо, да вас занима, који је програм и која је заслуга С. Сава за нас. Ја немам времена да вам излажем овако опширно као што то чиним у манастиру Жичи задужбини Св. Сава или Студеници задужбини Немањина. Ја ћу само да вам истакнем најглавније путеве које нам је Св. Сава показао. Прво је: куда треба да идемо? Друго је: како треба да идемо? Треће је: с ким треба да идемо? То су три питања која обухватају програм Св. Сава. Кад бих ја казао нека дигне руку кога не интересују та питања јамачно неби нико дигао не само од вас, браћо, него на свету ја мислим нема човека кога не интересују ова питања. Прво како рекох: куда треба да идемо? Шта је циљ нашег живота? Шта је устини живот? Св. Сава је до своје 17 године прочитао читав живот сива Божијег. Он је то читао као што и ми читамо у гимназији разна дјела, али то није све — он је напустио свет да би се повукао у пустињу да се жртвује и душом и телом Богу.

Другогиче се владања; како или којим путем да стекнемо царство небеско? Треба да имамо неки циљ рекао је Свети Сава, јер чим немамо циља, не знамо од куда и камо идемо и незнамо пут к циљу. Ако говоримо истину и ако вјерујемо у Божиј суд као што је Св. Сава, онда ћемо бити прави православци. Јер има много међу нама људи, који су православни а вите славу славе, нити иду у цркву, нити се Богу моле нити се исповедају. Треће питање с ким треба да идемо? Дали можемо ићи сами? И Св. Сава живео је сам у пустињи, али не зато што је он мрзео људе, него да се уз помоћ Божију способности да што боље послужи своје народу.

Ето то су главне тачке програма Св. Сава. Осим тога Св. Сава је установио Српску националну цркву. Вековима је проливана крв код многих народа за ту националну цркву, али до данас нису успели многи народи да створе националну цркву. А Св. Сава је донео нама Српску националну цркву без капи крви и никакве борбе. Шта значи национална црква? Национална црква значи, организација према Јеванђељу једног народа. Господ је дао народима разум и разне језике, али није дао да сви народи говоре истим језиком.

Ако има неко браћо, да каже да нас вера дели, тај се љуто вара, тај овда није хришћанин, он је безвјер, тај не верује у Христа. Нас много више дели политичко и економско стање него вера. Зашто да наша вера смета нашој држави, као што

рече ваш мудри и учени Владика Иринеј. Нарочито наша српска православна црква, зар она да смета нашој држави? Зар она из које се родила прва српска држава, прва Немањина, те друга Карађорђевића.

Своју убједљиву бесједу завршио је Преосвећени Др. Николај са овим ријечима: „Тамо где се састају дуге праведних и неправедних, ваших децова и пратедова, где ћемо и ми сви стићи, доћићемо пред Господа који суди живима и мртвима Амин.“

Банкет Црквене Општине у Шибенику

У 10 сати црквена општина шибеничка приредила је свечану вечеру у част Његове Светости у Официрском дому, на којој је било преко 100 узавика. Присутствовали су одлични представници Северне Далмације. Том приликом Његова Светост је наздрављао Његовом Величанству Краљу Петру II и Краљевском Дому гљеделим заједничким говором:

„У одбрани државе морамо бити сложни и једнодушни“

„Као што у свакој кући постоји домаћин, тако се и у држави зна ко је домаћин. У нашој земљи домаћин је Њ. В. Краљ Петар II, син великога и незаборављенога Краља мученика Александра (Слава му!). И ми као верни поданици Њ. В. Краља, као достојни потомци великих и славних предака, који умемо да ценимо улогу и значај владара наших у историји, сматрамо да треба да подигнемо прву чашу у здравље, дуг живот и срећу нашег узвишеног владара Њ. В. Краља и да му пожелимо од Бога мудрост, топла хришћанска осећања, и љубав према народу и држави, да срећно дорасте и преузме крмило државе у своје руке. На нама је да дотле будемо свесни својих дужности и својих задатака, да дајемо Богу Божије, а Цару Царево. Наша је топла молитва и вјерујем да сам погоди осећаје свију, и вас овде и оних који нису овде, да се молимо Богу да нашег младог Краља благослови на славом увенчаном престолу Карађорђевића, а дотле помажимо сложено оне који су одређени да у Његово име владају државом.“

Будимо свесни и разумни данас, када цело човечанство преживљује тешке моменте. Данас се други народи враћају на оно време, када смо ми имали Карађорђа и траже себи данас вође, какве смо ми пре већ добили. У томе је преимућство нашег народа, што имамо династију своје крви, свога језика. Сви ви добро знате, шта је Краљ Александар, Краљ-мученик искусио и поднео за Његову, за нашу дивну Југославију. Његова жртва не сме се никад заборавити. Она не сме никад пасти у заборав. Сила и моћ је у рукама онога народа, који са вером у Бога испуњава своје

дужности и поштује своје великане. Монархија је створила нашу велику државу, она је за нас била и јесте једини могућан систем владавине. То важи и за друге народе. Погледајмо само Русију. Чим је изгубила свој Царски дом, наступила је пропаст и глад и милиони Руса и данас гладују. То је непобитан факат. Они који стоје на челу Русије, бољшевици, или како се зову комунисти, завели су најстрашнији режим и довели народ до пропасти. Док је био цар, у Русији се љепше живело и није било глади, већ је свега имало у изобиљу. Погледајте такође на друге стране, па ћете видети како се свуда пате и злопате, тражећи нове вође, док масе народа гладују. Многи странци долазе у нашу земљу и чуде се: откуда код нас свега има, док код њих народ формално гладује. Код нас хвала Богу нико није умро од глади, иако и ми имамо тешкоћа и кризе, али бар тога немамо.

Код нас је тешка морална криза, а сметају нам и ови узамни неспоразуми. Али њих не сме бити више. Ми морамо бити свесни улоге, која нам је историјом намењена. Подвојености између браће не сме бити. Не сме се говорити злонамерно на „Живела Хрватска“, ни „Живела Србија“, ни „Живела Словеначка“. Ми сви сачињавамо једну недељиву Југославију, али се зато индивидуалности појединих племена не морају уништавати. Тешко нама и тешко нашој држави, ако се почнемо препирати око граница између појединих братских племена, ако хоћемо границе, а не слободу, слогу и љубав. У класичној Јужној Србији има данас пуно и Хрвата и Словенаца, и нигде никада се неће чути никакав приговор откуд они тамо! Иста широкогрудост је и у Београду, где се то још више види и испољава. У мучној и патничкој Шумадији и витешкој Црној Гори, где се на свакој кући вије црн барјак, цео народ је пригрили и Хрвате и Словенце као своју драгу и милу браћу.

У овим крајевима, где сте вековима заједно живели, ви то треба дубље да схватите, па према томе да сложено, братски и заједнички живите и радите. Говорећи вам данас ово, ја то чиним из пуног уверења и из дубине душе и срца свога. Ја сам велики национални идеолог, мене не може помутити нити увредити ниједна примедба, или реч, ни Србина, ни Хрвата, ни Словенаца, ако би се ко заблудом нашао да ма шта замера. Проничући у дубину ствари и гледајући јасно суштину дога-

ђаја и времена, које проживљујемо, ја сматрам да наша будућност и срећа лежи само у слози и љубави и заједничком раду. А тешко нама и држави нашој, ако дође до тога да се почнемо између себе разрачунавати. Тада тешко лепој и моћној држави нашој, на којој нам сви завиде. Она је прави мозаик по разноликости, лепоти, плодности својој. Бог је њу обасуо свима даровима и красотатама. Негде го камен и крш. негде плодне њиве и ливаде, негде природне лепоте горе, дубраве и планине, дивне реке и долине — прави мозаик лепоте и дивоте. Треба увек да славимо Свемогућег Бога, који нам је све ово даровао. Сећам се наших прекаљених ратника, војника у рату, како су се пред сваку борбу и сваки важнији задатак и посао крстили и молили Богу, зато их је Бог и помогао и њихове жртве наградио славом и победама.

Тај крст водио је и сносио наш народ кроз векове и довео га данас на овај врхунац. Тешко је данас гледати како се наша данашња омладина трује и буни против вере и науке Христове. Нашем покољењу, које је извојевало данашње велике тековине, дужност је и задатак да ову омладину прихвати и одврати од странпутица и врати је на истинске и велике путеве вере и национализма.

Говорећи ово данас, у вашем древном граду Шибенику, ја желим да се моје речи схвате као речи брата међу браћом, који је дошао к вама да свима пожели и донесе подједнако добре речи и добре жеље за напредак и процват нашег лепог краја и целе државе. Ми се можемо као браћа и покарати понекад, али у одбрани државе морамо бити сложни и једнодушни. Окупимо се око престола наше народне династије, под моћно окриље монархије, да не бисмо лутали, као што лутају толики други народи. Молимо се, такође, Господу Богу за нашу дичну династију, за нашег младог Краља Петра II. и за цео Краљевски Дом“.

Помоћник Бана Приморске Бановине г. Андрија Здравковић уз вратио је слиједелим говором:

„Ваша Светости,
Преосвећена господе,
Поштована господе грађани,

Приликом овог значајнога састанка, у присуству Њ. Светости Патријарха српског Варнаве и одличних других представника Цркве част ми је испоручити Вам поздрав отсутнога бана којег има част заступати, као и мој срдачни поздрав у име своје и становништва Приморске бановине.

Господе, осјећам да је ово један историјски моменат, важан и достојанствен, када се даје посвета и част оном духу, који нас је кроз вијекове бодро и дивом, духу Кнеза Лавара, који је часно дао свој живот за крст часни и слободу вла-

тну. На данашњи дан у очи Косовске битке постављен је на кушњу српски народ, спреман да се одупре нехришћанској најезди и навали на светиње наших прадедова и њихову слободу. Ту је кушњу Кнез Лазар са својим витезовима и храбром војском часно ријешно, одлучивши се да до краја издржи борбу за слободу, па и уз цијену свога живота, и тако дао величанствен примјер пожртвовности, јунаштва и љубави за свој дом и род свима будућим покољењима.

И наше је покољење прожето овим дивним примјером, сачуваним у успомени кроз народне пјесме и традицију вјекова, којој се диве сви народи. И баш зато ходоначастимо сутра на посвећено Косово да се у цркви Лазарица поклонимо сјенима наших хероја и савојемо њихов дух да нас окрепи у извршавању наших тешких задатака садашњице и будућности.

Славећи овај дан не излучујемо се од никога већ, у смислу умнога и топлога апела Преосвештеног Владике Иринеја, очекујемо да ће се на Косову наћи сва југословенска срца из свих крајева, да тако величајући Косовску епореју, баш овдје засведочимо наше јединство и пробуђени дух велике слободне заједнице Краљевине Југославије, под дивним водством Краљевскога Дома Карађорђевића и духом Кнеза-Мученика Лазара и Краља-Мученика Александра I, Ујединитеља, којима нека буде вјечна слава и хвала!

Ваша Светости! Сутрашњи поход на Косово необично је узвеличан и добива нарочити сјај присуством Ваше Светости као поглавице српско-православне Св. Цркве, јер Ваша Светост није жалила ни труда ни напора да жељама својих вјерника изађе у сусрет и као благи пастир у радости и свечаности и својега народа учествује код обнове духа и окрепљења његова у новим заносима.

И ако је данашња посјета Ваше Светости прва што чини један Патријарх српски званично православној епархији далматинској, позната је у читавом овом крају не само Ваша самопрегалачка — права херојска мисија, коју сте часно и са пуно привањања извршили за вријеме ослободилачких напора нације, него је као и широм читаве Отаџбине познат и Ваш неуморни рад око процвата Српске православне Цркве, као и рад око зближења свих добронамјерних душа било које вјере и племена, па је наша жеља и молитва да и у будуће кроз дуга низ година Ваш племени и љубављу прожет свети рад у томе правцу донесе најблагодотворније плодове за срећу и благостање нације.

Нека живи на многаја љета Његова Светост Патријарх Српски Варнава I!

Затим је одржао здравицу г. Марко Бачинић претседник шибеничке општине, који је казао:

„Југославија је моћна, јер изграђена на костима небројених хиљада најбољих синова нашега народа“

Ваша Светости,

Древни и родољубиви Шибеник, вјечно будан јадрански стражар, горд је и поносан, што му је пружена висока част, да прими највишег достојанствени-српско-православне Цркве.

Несаломљиви вјерник југословенске мисли и дубоки поклоник према свим дјелима и жртвама принијетим за остварење и част слободне и велике Југославије, Шибеник је увијек знао и умно да поштује и високо цијени дјела братске православне Цркве, што их благодотворно спроводи у духу вјерске толеранције и пуног разумијевања за народне идеале као, што високо цијени напоре Ваше Светости за духовно стапање југославенског народа, све у циљу сретне будућности миле нам Југославије.

Југославија је моћна, јер је изграђена на костима небројених хиљада најбољих синова нашега народа. Југославија је неповредива у својим границама јер је освешћена јуначком и племени-том крви њезиног творца Великог Краља Мученика Александра Првог Карађорђевића. У знаку тих непроцејивих жртава, успркос наших непријатеља, ми треба да се учврстимо у нашој заједничкој Отаџбини како би што боље могли да помогнемо нашем младом Краљу Петру Другом.

Упућујући врућу молитву пред престоле Превишњег, да Вашој Светости даде дуг и сретан живот и да обиље своје милости излије на Ваше животну дјело и Ваша настојања у правцу продубљења братства, љубави и слоге у нашем народу кличем:

„Живела Његова Светост Патријарх Варнава I“

Посљедњу здравицу држао је г. Петар Ковачевић, судија који је у својству претседника црквене општине надрвано Његовој Светости са ријечима:

Ваша Светости!

Ове године када читав православни народ слави 700-годишњицу смрти свог великог народног просвјетитеља и светиља Саве, његов освједочени и вјерни следбеник, Ваша Светост, слави 25 година Свог епископског и 5 година Свог патријаршког јубилеја.

За Светосавску цркву нарочито и посебно значење имала је Лазарева Субота 1930 године. Тог је дана по милости и старању Творца Ваша Светост преузео на себе прву црквену дужност Патријарха српског. Светосавска црква добила је тада не само најдостојнијег мужа, сва прожета Христовом скромношћу и несклобевим најтврђом вјером, него и хероја који је са народом активно учествовао и проживио све крупне догађаје који су се тако снажно и значајно изредали све до нашег ослобођења и уједињења.

Кроз ово 5 година патријарховања Ваше Светости, Ваше богато искуство и Ваше дубоко и свестрано познавање свих духовних и свјетовних дисциплина, као и Ваш истрајни, мудри и систематски рад омогућили су Вам да у пуној мјери и с гравим успјехом вршите намијењену Вам стародревну светосавску мисију. Ваша жарка љубав према Цркви и народу, племени-ност Ваше добре душе, као и Ваше тврдо хришћанско осједочење дају Вам сваки даном нове снаге за још истрајнији рад и за још веће успјехе.

Ваши су сатрудици, Светости, све одабрани, заслужни и на далеко уважени људи. Један дјо тих сатрудника изволио је данас бити у високој пратњи Ваше Светости, а међу њих спада и данашњи духовни архипастир ове Епархије, наш од свију високопоштовани и љубљени Епископ Далматински Др. Иринеј. Док Светосавска црква буде под духовним водством Ваше Светости, те док буду Ваши марни сатрудици тако снажни и вриједни духовни архипастри, као што су сва присутна господа Архиепископи, може она само да се поноси и да буде потпуно сигурна да ће увијек бити управљана највећим знањем и најбољим умјећем.

Српско-православна црквена општина жели Вашој Светости као и Њиховим Преосвештенствима најугоднији боравак, и моли Вас најтоплије да јој очувате Своју очинску благонаклоност и старање као и најпријатније сјећање, те Вам од срца захваљује што сте је удостојили, почастили и усрећили данашњом првом Својом високом посјетом, показавши тиме колико

Вам лежи на срцу не само она, него и читав народ овог краја, колико се за њега старате и колико га волите.

Овај ће ријетки дан, Светости, имати за нас и ове наше крајеве нарочито историјско значење, а може имати једном и одлучујуће значење, као што су то већ имали многи други овако важни догађаји.

За што лакше и успјешније остварење толиких тешких и замашних задатака који Вас још чекају, а који сви иду за добром и напретком Цркве и народа, најискреније кличем: да Бог поживи овогодишњег Високог јубилара, Вашу Светост, као и сва Пресвештенства која Вас окружују, на многа и многаја љета, за славу Бога, за службу Његовог Величанства Краља Петра I, као и за добро читавог народа!

Нека живи Његово Величанство Краљ Петар II!

Нека живи Ваша Светост!
Нека живи Ваша Преосвештенства!

Све су ове значајне здравице биле попраћене дугим и бурним аплаузом.

На крају се је Његова Светост захваљујући сликљивим веома запаженим говором:

„Наша Отаџбина ће увек бити сигурна, имајући у виду да заставу њене одбране носи и држи чврсто наша дична војска“

Ваше Преосвештенство,

Напуштајући сутра рано ујутро Вашу резиденцију сматрам за пријатну дужност да Вам изјавим захвалност моју као и наше браће архијереја за Ваш срдачни дочек и старање да Патријарх Српски наиђе на ону предусретљивост која му је додијељена као Поглавару Српске Православне Цркве. Преко Вас захваљујем такође свештенству и осталим црквено-самоуправним телима која Вас помажу за добро и напредак Ваше знамените епархије. Нека да Господ да наставите и даље овај користан и плодан рад на добро наше Свете Цркве.

Господине подбане,

Молим вас да будете искрен тумач наше захвалности код господина бана који се показао пажљив приликом наше посете. И Вама лично захваљујем, ценећи Ваш рад и добоко сам у срцу осетио Ваше тако лепе и срдачне речи.

Господине претседниче Српске православне црквене општине.

Ви сте на себе ових дана преузели дужност да организуете дочек гостима. Али Ваша љубав учинила је да овај дочек буде сјајан, и да буде читава манифестација наше драге родољубиве општине у Шибенику. Дирули сте ме кад сте ме сетили мога јубилеја, 25-годишњице патријарховања. Ја не полажем много на јубилеје — мој јубилеј је моја дужност и служба до краја мога живота Богу и народу. Али, све невоље нестају и све се претвара у велику радост, кад видимо да се остварио наш вековни сан. Молим Вас да изразите моју захвалност, са

најљепшим жељама за добро и напредак Ваше црквене општине.

Господине Градоначелниче, Подвлачим нарочито Ваш јасан и концизан говор, данашњи и вечерашњи. У Вама видимо мудрог човека на челу овога града и у овоме крају. Ја се радујем што Ви схватате наше шире концепције југословенства. Ви сте на мртвој стражи као претседник нашег стародревног града Будите тумач код свију да Патријарх обузима љубављу све, са жељом да се дође до братске слоге и да се изгледе сви вековни трагови размирица. Сви ми стојимо пред великим задацима југословенства и ја вјерујем да кроз нас говори дух Срба и Хрвата.

Жеља свију нас је да се браћа увек слажу и да у љубави заједнички раде на добро државе, народа и Краља, а ми ћемо све те напоре увек помагати у топлим молитвама упућеним милостивом Господу Богу.

Упућујем своје поздраве такође нашој дичној војсци, која високо носи заставу славе и моћи, имајући пред собом диван пример наших витешких генерација које су са часним крстом у руци свештеника извојевале данашњу нашу слободу и уједињење Срба, Хрвата и Словенаца у једну моћну државу Југославију. Наша Отаџбина ће увек бити сигурна, имајући у виду да заставу њене одбране носи и држи чврсто наша дична војска.

Завршујем овај свој говор са жељом за слогу, љубав и напредак све наше браће у Шибенику и целој околини.

Говор Његове Светости оставио је на присутне изварадан утисак.

Тиме је био завршен овај значајни дан. Његова Светост са пратњом се повукао на одмор у Епископску резиденцију, испраћен срдачним овацијама.

Прослава Видовдана на далматинском Косову, дана помена херојима и дана крсне славе Привредно културне Матице за Сјеверну Далмацију.

Одушевљено Косово спремао величанствени дочек за своје ријетке госте. Још рано наутра народ наближе и даље околине Косова као ријека сливао се на Косово. Када је објављен долазак посебног воза из Шибеника све се је упутило на жељезничку станицу. Премалена била Косовска станица да прими и једву десетину оних који су желели да буду ту — на перову, када стигну Високи Гости. Много њих који су дошли из крајњег дијела Епархије из Босне, образовали су групу код славолука ставичког „Добро нам дошла“. Чува свака мјесто и не помиче се, само се вратови издужују према оној страни одакле треба да се појави воз. Одбор за дочек има пуне руке посла. Побјеђује важност момента и свијест код свакога да све мора бити у реду. — На стани-

чном перону заузели су мјесто преставници црквене општине косовске са свештенством. До њих преставници власти. Одабрано мјесто има четири наших четника из Книна. Пред четом стоји његов старјешина стари четник чика Владе Новаковић. Обучени у старосрбијанску и народну ношњу свога краја са карабинима преко рамена, четници остављају извавредни утисак. Ту су и соколи кинског окружја под водством свога старјешине г. Буре Покрајца. Иза станице поредан је народ са литијама и барјацима. Нестрпљење и нервоза помало обзвима све, јер је воз нешто у закашњењу. Најпослије — уз пуцјаву прангија са косовске Главнице и свирку главбе воз се појављује и полако улази у станицу. Маса се зашћала. Свак хоће да је што ближе возу, који се зауставио. Преставници прилазе салонским колима Његове Светости. Вал олушевљења обувео је све. Чују се бурни поклици: „Живио Краљ Петар II“ „Живио Патријарх Српски Господин Варнава“ „Живили Архиепископи“, „Живио наш Владика Иринеј“. Убуђење је на врхунцу. Повдрави претставника не могу се чути ни извршити због непрекидних акламација. Његова Светост Патријарх видно расположен благосиља народ. Приспјело свештенство образује поредак. Соколи соколског друштва Шибеник-Задар, Дринаш и Кланац сврставају се у дисциплиноване двојне редове са заставама и музичким напријед под водством г. Милоша Триве, старешине жупе. Олушевљењу нема краја. Поворка се најпослије креће према косовској Главници. Напријед барјаци и литије, њих око 80; носе их кршни Диварци у живописној народној ношњи. Затим школска дјеца, четници, соколи, музике, ђаци, око 70 свештеника, Владике, Патријарх под небом, преставници и огромно мноштво народа. Све је расположено, све ведро, све васмијано и одушељено. Литија иде лагано, сунце обећава топао дан. Народ који се није могао смјестити око станице и нови који је придоласио посебним возовима из Книна и Дринаша заузео је цијелу предњу страну косовске Главнице. Огромна маса, у народној ношњи чини неизгладив утисак. Један Београђанин узвикује: „Ово је најважнија слика, што сам је видео. Неких рекао да сам у Далмацији!“ Барјактари са војском, четницима и соколима праве почасни шпалир на Главници све до новоподигнутог звоника. Уз бурне овације Његовој Светости прилази косовски парох г. Јовић и подноси Му на целивање Крст и Јеванђеље. Његова Светост са пратњом улази у храм гдје служио свету литургију са 5 Епископа, 5 ђака и 56 свештеника. Никада није Лазарица на Далмацији била почашћена са таквим догађајем. Близу 20.000 посјетилаца опсједало је троја храмовска врата да види невиђено и ново за њих. Ко је био бржи и заузео боље мјесто није га напуштао. Послије литургије Његова Светост је осветио новоподигнути у српско-византијском стилу израђени звоник, који дивно хармонира са храмом обновљеним прије 46 година. На звоник уједно је и посвета долична успомени. На њој стоји уклесано златним словима у биочинском камени.

ГОДИНЕ ГОСПОДЊЕ 1936
ЗА ВЛАДЕ КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
ПЕТРА II

ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ВАРНАВЕ
ЕПИСКОПА ДАЛМАТИНСКОГ
ИРИНЕЈА
ПРАВОСЛАВНИ ДАЛМАТИНЦИ
ПОДИГОШЕ ОВАЈ ЗВОНИК
У СЛАВУ СВИХ ПАЛИХ ЗА
ОТАЏИНУ.

Када је освећен звоник, сврстала се је величанствена литија, која је била смотра-дефиле онога што је учествовало на овогодишњем Видовданском слављу. Литија је има-

свој израз код нашег народа у овом дијелу Отаџбине. дао је нико мање признање до Патријарх Српски, Први чувар православног духа на свијету. Он је дошао у свој народ, да се са њим заједно помоли Богу за душе ових, који ствараше и створише уз помоћ Божју данашњу Југославију. Заиста риједак примјер сатисфакције народу једном, који је много дао, много претрпџо и много вјеровао. Са зеленилом окићеној

Г. Г. Архиепископи у литији Видовданској на Косову.

У првом реду:

Г. Др. Тихон, у средини Г. Др. Иринеј, г. Сава
и на њих г. Др. Николај и Др. Максимилијан

Група народа слуша говор Његове Светости на помену

ла следећи ред: Крсташ барјак деца, црквени барјаци и литије, народ, главбе, икона Цара Лазара, ђаци, свештеници, Епископи, Патријарх, преставници међу којима подбан г. Авдр Ја Здравковић, командант Книна ђенерал г. Сретен Терзић, председници општине из Северне Далмације, сенатор г. Др. Урош Десница, народни посланици г. Др. Нико Новаковић и Др. Вук Вујасиновић, бивши министар г. Др. Нико Суботић, преставници разних корпорација, председник Привредно-културне Матице за Сјеверну Далмацију г. Петар Ковачевић и други, затим војска, четници, соколи и хиљаде народа. Око косовске Главнице, свечано, побожно и достојанствено ишло се. Сваки учесник осјећа вриједност и важност тренутка. Многима жао што се не иде три пута око Главнице. Поодмакло је вријеме, сунце упекло, врућина невадржива, али су учесници неуморни у својој захвалности Провиђењу на данашњем великом дану.

По свршеној литији одржан је помен блаженопочившем Краљу Александру I. и свима борцима палима за отаџбину. Косовској традицији и духу светосавском који је нашао

показало да без слоге нема живота. Кад се великаши отимају за власт и царство онда прети пропаст земаљског царства.

На ово место дошли су ваши преци после Косовске трагедије и назвали га косовом. Овде је поникло друго Косово, а Видовдан је постао најзнаменитији дан наше историје. Прво Косово је поље мученика, поље двају царстава земаљских, пуно борби и крви, а ово друго Косово пуно је такође невоља, јунака и мученички проливане крви за нашу свету веру и за нашу православну државотворну цркву и идеју, коју је високо уздигао Свети Сава, а цар Лазар овековечио. И ако су она два Косова међусобио далеко, идејно се спајају, јер се и овде и тамо проливала крв за исте државне и народне идеале.

И наши претци, као и они тамо, борили су се са пожртвовањем за светиње православне вере, Светосавске цркве, народне слоге и народног уједињења свих племена, без разлике вероисповести.

На Косову смо добили духовни полет и неколебљиву веру да ће доћи дан, кад ћемо се ујединити. И ево тај дан је дошао, ми смо уједињени у велику и моћну Југославију. (Бурно клицање: Живела Југославија!)

Ујединили смо се уз огромне напоре у велику заједничку државу под вођством великога оца Краља Петра Ослободиоца, и Његовог дичног Сина Витешког Краља Александра Ујединитеља (громко и дуготрајно клицање: Слава им! Живела Југославија!) Они су осветили све жртве Косовских хероја и остварили њихова стремљења и идеале.

Данас после толико векова мучеништва, славе и страдања, у којима је наша Православна Црква била духовни вођ и заштитник народа, ми треба добро да схватимо и да чувамо ово благословено царство, које су у нам у аманет оставили велики генији и хероји нашега народа. Наша снага, заснована на чврстим и непоколебљивим темељима наше свете вере и Божанске Христове науке, лежи у нашој славној прошлости, у нашим славним претцима, у нашем народу и у нашој уједињеној Југославији, коју не сме никада ништа поколебати и помутити. Ми не смемо допустити између себе никакав раздор ни несугласице. Наша света вера живи у свима вама, браћи једне исте крви. Ви, који сте потомци Косовских јунака, знаћете да цените њихове жртве и напоре и да у заједници брижно чувате сва ова тешко стечена добра, избегавајући сваку не-

слогу, која би их могла довести у читање.

Дођох овамо, на ово Далматинско Косово, да вас лично видим и благословим, да се заједно поклонимо великим мученицима и херојима прошлости, да се заједно помолимо Богу за покој душе Витешког Краља Александра (бурно клицање: Слава му!) и свих оних који падоше за веру и ослобођење и уједињење.

Молимо се Господу Богу да нас одржи и очува у традицијама наше свете вере и да нам да све добре плодове живота у срећној будућности народа и државе под вођством нашег дичног Краља Њ. В. Петра П. (бурно и дуготрајно клицање: Живео!)

Почасна чета квинског гарнизона сложним плотуном одала је почаст.

По свршеном помену, Његова Светост и пратња тешко пролави кроз народ до ћелије да се одмори. Свак хоће да целива ако не може руке, а оно патријаршки и архијерејски плашт. Један чича из далеке Цетине каже: „Е не жалим синко сад одма' да умрем, благослови и мене и моје унуче“.

Привредно-културна Матица за Северну Далмацију која сваке године пали своју Славску свијећу на Видовдан на Далматинском Косову, била је веома сретна што је међу своје вајугледније госте на слави уброяла ове године Његову Светост Патријарха Српског Господина Варнава и Његову веома угледну пратњу ГГ. Архијереје.

У 1 сат сви гости Матице заувели су своја мјеста под импровизираним ладњаком, украшеним зеленилом, југославенским заставама и сликом Његовог Величанства Краља Петра II. Матица је имала за својом трpezом преко 300 гостију. На челу су трпезе били Његова Светост Патријарх Српски Господин Варнава, Епископи ГГ. Др. Николај, Др. Максимилијан, Др. Иринеј, Др. Тихон и Сава, затим домаћин славе г. Петар Ковачевић, подбан г. Андрија Здравковић, ђенерал г. Сретен Терић, пуковник г. Живорад Божић, командант Шибеника, пуковник г. Свето Савић командант пука из Бенковца, народни посланик гг. Др. Нико Новаковић и Др. Вук Вујасиновић, чланови Црквеног Суда проте гг. Мацура и Јовић, наш ковчул у Задру г. Соколовић са једним претставником задарске црквене православне општине, претседници и претставници политичких општина из Шибеника, Сплита, Кистања, Дрниша, Грахова, срески начелници из Бенковца, Книна и Грахова, угледна Енглескиња мис Ирене Џансти, генерални секретар удружења пријатеља Југославије у Лондону, капетан фрегате г. Дабовић, начелник морнарске команде, г. капетан Бегдан Чонкић, командир жандармеријске чете. Затим претставници соколских друштава и четника, Женске Задруге из Шибеника и Книна, Друштва Кнегиње Љубице из Шибеника, Управни Одбор Привредно-културне Матице, претседници разних сеоских задруга, претседник „Србадије“ г. Ратко Катић, претседник „Растка“, Управни Одбор црквене општине из села Косова и Марковца, барјактари, око

50 свештеника, певачко друштво „Србадија“ из Шибеника и „Растко“ из Дрниша, Граховљаци, Дрварани и други. Обред ровања славског колача извршио је Преосвећени Др. Николај са претседником П. К. Матице Петром Ковачевићем, те једним тежаком са Косова, једним задругаром, једним учитељем и једним соколом сеоске соколске чете. Око славске трпезе за вријеме ручка окуљала се је огромна маса народа, која је нетремице проматрала угледне госте. За вријеме ручка је Његова Светост наздравео Краљу Петру II и Његову Краљевском Дому. „Живео Краљ“ проломило се косовском главницом из хиљаде грла. Уз брујање звона и звуке музике снажно и сложиво је одјекнула химна „Боже Правде“. Величанствен тренутка не може се ви замислити. Један стари и сиједи свештеник од раздраганости плаче. Кад се је у пјевању химне дошло до ријечи „Краља Петра Боже храни . . .“ сузе су заблестале у очима хиљаде душа. Није било у тај трен срца које није једнодушно кучало за младога Краља. Све су мисли и молитве биле упућене за Њега и нашу Отаџбину Краљевину Југославију. — Послије државне химне пјевачи „Србадије“ пјевали су пригодне југословенске патриотске пјесме. Народ се све више окупљао око славске трпезе П. К. Матице, тако, када је устао да говори почасни претседник Привредно-Културне Матице, Његово Преосвећенство Господин Др. Иринеј, Епископ далматински, славска трпеза је била заокружена небројеном масом народа, која је хтио да што боље чује ријечи Владике Иринеја, те је једва успјело редарима да сачувају ограду трпезе да не буде потпуно пољемљена. Владика Др. Иринеј који сваке године дође на Косово, проповједајући по цео дан, био је и овај пут као и увјек предмет највеће пажње. Ријечи његове увјек су остављале највећи утисак, те и овсогодишњи говор остаје у вјерном сјећању свих учесника за славском трpezом и огромног броја слушалаца око ње. Владика Др. Иринеј је рекао:

„Косово и Видовдан су остали и остаће стојер око кога се окреће целокупна наша историја

Много бих имао да Вам кажем у овом свечаном часу, на овај велики дан. Али све бих то могао да Вам кажем, јеванђелски кратко срчевито, једном једином ријечју. Та би реч била: Х В А Л А. Да мало објасним шта та реч значи кад је ја данас изговарам:

НЕКА ЈЕ СЛАВА И ХВАЛА ГОСПОДУ БОГУ што нам даде стару нашу државну и црквену славу цароставну, светле и велике људе и векове у временима давним, којима су оци наши обасјали пут и себи и онима око себе па нам стекли име часно и незаборавно, оставили споменике нерушиве, „славних наших цара задужбине“ и аманете:

НЕКА ЈЕ СЛАВА И ХВАЛА БОГУ ВЕЛИКОМЕ ШТО НАМ КАО НАРОДУ И КАО ЦРКВИ ДАДЕ КОСОВО И ВИДОВДАН — велики и тешки испит који су јеванђелски васпитаници Све-

тога Саве у роду нашем вођени Честитим Кнезом Косовским, тако сјајно на данашњи дан положили: пред Богом, пред анђелима његовим, пред светињима и учитељима својим, пред свима људима и свима народима, примером који се веома тешко види и налази у историји света и народа.

Косово и Видовдан су остали и остаће стојер око кога се окреће целокупна наша историја, дан, место и смисао без кога ми не можемо и када би хтели, јер га Бог положи у темеље наше мисије и улоге у свету. Меченички тећи и мученички чувати што је стечено, — ето то је оно без чега ми никад нисмо били, оно у чему је највећа слава нашег народног имена, највећи понос наше заједничке судбине у прошлости као и у садашњости.

НЕКА ЈЕ СЛАВА И ХВАЛА БОГУ што нам затим даде страшне векове ропства и мучеништва, у којима је до неба процвилела, али Богу и царостављу своје верна остала, наша народна сиротиња раја. Мучисмо се мукама грдним и неисканим, али никад, ни у најцрњем мраку своје судбе, не остависмо ни наду ни веру да се стара слава мора обновити, и да ће име наше опет блеснути међу народима.

НЕ ИЗДАДЕ НАС МУЧЕНИЧКА НАДА НАША: растурена кућа народна се скући, славније него икад. Она доби Домаћине своје. Посљедњег и најславнијег нам уграби злочиначка рука злочиначки према нама расположених народа и — нека је слава Краљу Мученику! Но наш народ се увек умео утешити. По народној песми јунакиња Мајка Југовића је после Косова овако тешила своје снахе и њихове сирочиће — Југовиће:

Небојте се децо моја мила, Ак' и јесу погинули ждрали, Остали су птићи ждраловићи, Хранићемо птиће ждраловиће, Наша кућа пуста остат неће, Наше име угинути неће“.

Хранимо и чувајмо и ми наше младе ждраловиће, дивну децу Краља Мученика, па ће наша општа кућа бити увек кућа, чуваће стеченога Домаћина и продужити путем напретка, славе и поноса.

НЕ ИЗДАДЕ НАС НИ ВЕРА НАША: И духовна кућа наша се окући, сабра растурену, искушавану и измучену децу своју са свих страна. И та стара кућа духа, вере и морала Христовог заблеста у новом и невиђеном сјају, на радост све верне деце своје. Ко то још не верује? — Ево: нек се увери: где међу нама и са нама седи

за овом величанственом трpezом наследник обновљене старе српске духовне славе и величине, следбеник Светога Саве и великих пећских Патријарха — Свети Патријарх наш Варнава, — Домаћин Српске Православне Духовне куће наше! — Нек му је хвала што није пожалио труда да нас посети и благослови. Нек нам га Бог поживи на многаја љета!

Међу нама је, за овом дивном трpezом, и велики говорник и проповедник наш Златоусти Владика Охридско-битољски Господин Николај. Бог нам га даде да пробуди кога треба пробудити и узбуди кога треба узбудити. Чествовао нас је својом посетом и својим проповедима. Нека нам је добро дошао са свима осталим светим архијерејима нашим.

Ни једну ни другу кућу нисмо на дар добили, ни олако стекли. Бог одобри, а свакојаки борци се изборише. Попут песника би сада, овде на Косову, могли рећи да се за те тековине сви часно борише:

„официри, учитељи, ђаци, свештеници, сељаци, сељаци“.

НЕКА ЈЕ СЛАВА СВИМА који роду нашем име стеклоше; свима који га мученишвом очуваше, свима који га данас достојно и без устезања чествују; свима који су готови да га по сваку цену свагда и свуда очувају!

НЕКА ЈЕ ХВАЛА ПРИВРЕДНО-КУЛТУРНОЈ МАТИЦИ на овој величанственој славској трpezи коју ни Матица ни Далматинско Косово никада овакву и оволику нису видели. Нека Господ Матици буде у помоћи на извођењу њенога великога, широкога и за народ благотворног задатка, нека јој дарује највећу слогу, највеће успехе на добро народа коме служи и нека јој је срећна Крсна Слава!

НЕКА ЈЕ ХВАЛА И СВИМА ВАМА БРАЋО И СЕСТРЕ, свима који се у овом оскудном времену потрудиште да личним присуством чествујете косовскога Кнеза-Мученика и све који беху са њим на Косову и после Косова. Позвах вас очински, а ви се одазвасте синовски. Однесите мој архипастирски поздрав и благослов домовима својим, запојте их духом данашњег невиђеног славља и упутите их путем који је наш и који мора остати наш: ВИДОВДАНСКИ И КОСОВСКИ.

Ето браћо то је смисао оне прве, оне једине речи у којој има места за све што овде рекох и не рекох: Х В А Л А!

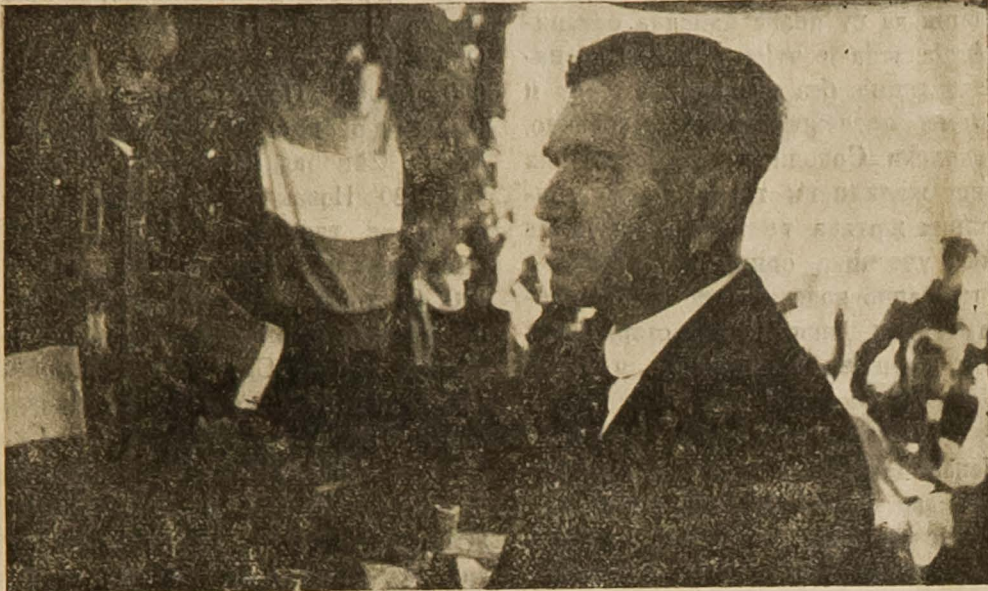
Сви ми живели, сви срећни и Богом благословени били! Амин!

За вријеме Владичина говора гаврагана је маса одушевљено клицала спомену благопокојног Краља Александра I, Краљу Петру II, Патријарху, Владикама, Др. Иринеју. Завршетак говора био је френетично поздрављен.

Затим је говорио народни посланик за срез кнински господин Др. Нико Новаковић, чији је говор био срдљачно поздрављен.

На крају је говорио домаћин славе г. Петар Ковачевић. Он је поздравно госте са слиједеним ријечима:

Претсједник П. К. Матице г. Петар Ковачевић припаљује славску свијећу.

Ваша Светости, Ваша Преосвештенства, веома уважени и мили госте, драге сестре и драга браћо!

Још у давној нашој прошлости, и онда када смо слободни и велики били, као и онда када смо подјармљени били, Српски су Патријарси увијек обилазили своје духовно стадо и долазили међу народ. Ишли су да му подијеле Свој благослов, да се с њим радују у заједничком добру захваљујући ва то Богу, или да молећи се Богу скрпа с њим трпе у заједничком злу, тјешће га и храбрећи на стрпљење и издржљивост, одржавајући у њему увијек тврду вјеру у нове боље дане. Радиле су тако слиједени само примјер најидеалнијих духовних пастира, Христових апостола.

Као истински наследици наших пејских патријарха и нашег светитеља Саве, Његова Светост Патријарх Српски, Господин Варнава, чим је примио највеће црквено достојанство, одмах је пошао у народ као први слуга Божији, а у исто вријеме као први духовни отац и слуга народни. Пошао је да га по староме предању окријепи у вјери и моралу, да у њему јаче свјетле свијетле усомене на његове славне предке, која су мученичком смрћу страдали за вјеру и отаџбину, за крст часни и слободу златну, успомене на негдању његову величину и славу, потицајући и јачајући тиме његове дивне расне особине, које су му кроз вјекове мучеништва и ропства очувале вјеру, име и народност, те га коначно довела до политичког васкрсења.

Ове исте расне особине морају се данас још јаче потицати и истичати да би се одржала и учврстила скупа тскојина, извојевана толиким драгоцјеним жртвама крајем 1918 године. Наши су душмани урли све своје снаге да нам опет отму оно што је само наше, и не превају пред ниједним средством. Са тим циљем задали су нам лави 9 октобра најтежи ударац, истргнувши ненадао на наше средине на онако

окрутан и нечовјечан начин Нашег толико љубљеног и обожаваног Првог Југословена, Нашег Великог Ујединитеља, Хероја и Мученика, блаженопочившег Краља Александра I. Огели су нам Онога који је за нас био персонификација најјачег, најмудријег и најбољег, Онога који је имао све врлине Највећег Владоца, који је живио, осјећао и радио само народски. С Њиме је нестало први поборник наше слободе и нашег уједињења, први бранилац наше миле отаџбине, најбрижнији отац наш и старалац Мислили су душма-

ни да ће њихово нечасно и подмукло злодјело разјединити нас и распарчати, ослабити наш отпор и олакшати остварење њиховога сатанског плана. Али су се љуто преварили, Читав је народ инстинктивно осјетио да му пријети заједничка опасност, пак је реагирао на туђинску паклену работу снам величанственим и дивним призором који је запањено цијели свијет, дајући општи јединствени изражај својој највећој боли коју је икада осјетио у својој растрганој души и у св меуцмиљеном срцу. Спонтано је похитао сав у нестрпљивим поворкама вођен једино својим здравим народним инстинктом, да се у највећој побожности покљони импозантној сцени Свог Великог Народног Мученика, који је и у задњем даху Свог земаљског живота нашао снаге да га оп мене на његову најсветију дужност најзначајнијим историјским ријечима „Чувајте Југославију!“ Нака је вјечна слава Нашем Најхрабријем Јунаку, Првом Ујединитељу, Највећем Југословену, Великом Краљу Мученику!!!

Тешка трагедија Нашег Славног и Великог Ујединитеља дала је народу повода да пружи најјачи доказ о своје народном духу, који се у његовој души најдубље укорјенио још за доба велике немањинске прошлости, која га је васпитавала за најтежа историјска искушења. Стога он није никада клонуо, ни за вријеме најтежих народних доживљаја и патња, афирмирајући сваком приликом своју вајотпорнију виталност. Овај велики дар Божији није нам дошао без крупног зноја, без крајњег напора и без најдрагоцјеније крви наших великих народних учитеља, славних јунака и пожртвованих мученика. Нека је за то свима њима највећа слава и трајна хвала!

Али тај народни дух могли су васпитати само велики људи, који су највеће народне идеале поставили себи за једини циљ живота. Тако се једвако он може да одржи, освјежи и ојача само успоменама на велика и знаменита дјела тих великих на-

родних људи. Народни пјевач као најпованији тумач народне душе схватио је одмах шта може најживље на њу да утиче и да је увијек држи будну, па је стога и дао најбољу епопеју пјевајући баш највећу народну погубиљу. Ово је најкрупнија чињеница у нашој народној историји, јер се јуначки народ тјешти и храбри на болним успоменама своје негдање величине, коју је изгубио и поред најотпорније одбране и задње принесене жртве. Он се таквим поразом, ма колико да је болао, увијек поноси, у њему налази утјехе и потстрека. Не пјева о својем поразу онај који је увјерен да је тај пораз коначан, него само онај који тврдо вјерује да може обнови своје старе вриједности, пак свијесно и постојано за тим увијек и тежи. Народна је пјесма са косовском епопејом не само одржала него и развила историјски смисао нашег народа, а народни је инстинкт, дубоко предосјећајући сву тежину настале катастрофе, створио и извјесну филозофију тог великог историјског догађаја. Косовска је етика тако постала националним јеванђељем наше расе, којим су се одушевљавали и надањивали и интелектуалци и широки народни кругови. Али косовска је етика не само плод наше народне дубоке свијести него и најтврђе вјере да је Бог наш једини велики савесник и помоћник. Стога је народ и кројио своју историјску судбину увијек оним снажним одлукама прихваћеним по топлим молитвама Цару Небеском да му даде сву ону моралну снагу којом је била донесена најзначајнија одлука Честитог Кнеза. И баш тај морал и баш та етика довеле су га до ослобођења и уједињења.

Али тиме није све постигнуто. Треба нам још да добро учврстимо своју заједничку кућу, да јој темељи буду тврди, видови јачи, кров сигуран. То ћемо имати само ако сви будемо једнако вољели ту заједничку кућу, ако будемо сви сложни, једног осјећаја, једне мисли, једне одлуке и једног дјела. Разноврсни и толики туђински погубни утицаји разили су дуги низ вјекова да у нама угуше оно што је најнајродскије, неугасиву тежњу за самосталношћу и слободом, национални понос за некадашњом величином инстинктивну готовост за сваку жртву када су у питању народна част и народни образ, једном ријечи да нас однароде. Срећни смо да то није успјело, и за тај неуспјех морамо захваљити послједице Бога једино својоме народном духу, и својим великим народним учитељима који су га тако јаким васпитали. Него ти утицаји још ви дачас нису престали. Њихово је главно упориште задовољавање егостичких и материјалних прохтеја. У овим поратним, мутним и морално доста оромулилим временима такви су прохтеји све бројнији. Морамо их потпуно угушати, иначе одосмо низа страву, изгубисмо сваку моралну подршку, залуду нам стечено ослобођење и уједињење, јер ће коначно смаласати овај народни дух који је једини кадар да нас брани и очува. Треба нам самоодрицања, мало више алтруистичког схватања и осјећања, треба нам косовског морала ако хоћемо духовну сбнову и социјално наше потпуно одвраћење. Ово нам мора бити данас исто тако велики и свети идеал као што је прије био онај нашег ослобођења и уједињења. Дужност је ради тога свакога од нас

да веома будним оком пази на свој народни морал, да народски рјешава духовне и социјалне све тешкоће с којима се сретне, да по којој несрећи не би ни за час напустио онај тежњи али једини прави пут којим је тако одважно и јуначки, са крајњим самопогубом, корачао Честити Кнез у најсудбоснијем часу наше историје. Сваки дан тражи од нас по коју жртву, сваки дан ставља на искушење наш народни дух, подвргава га новим испитима, усљед чега морамо морално бити тако јачи да на све дадемо увијек један једини одговор, достојни косовски одговор. Матица има у програму само један дио ове опште духовске обнове и социјалног одвраћења, наиме привредно-културни напредак овог нашег кршевитог краја. Да би свој програм сигурније и лакше извела и она стоји за косовски морал и за косовску етику, пак слави своју крсну славу баш на дан великог Видовдана, којег је наш народ положио најтежи и јединствени испит што га је који народ ма када положио. Успомене на тако скупе принесене жртве морају и нас оспособити за нове жртве, без којих нема успјеха, нема напретка, нема среће. Колико је чудесан и благотворан утицај тих великих успомена показује најјасније све оно велико што се до сада постигло. Народ овог краја инстинктивно осјећа тај благотворни утицај, као и велику потребу осјећавања тих успомена, пак стога сваке године у масама и хрли својој пркви Лаварици да се морално свјежији, јачи и отпорнији врати кући, задовољан што је бар тако извршио своју свету дужност према свима онима који су га за увијек толико задужили.

Овогодишња слава пада у јубиларну годину 700 годишњице смрти светитеља Саве. Ради тога овај велики дан има за нас у првом реду двојак крупно значење. Дозивље нам блиставу појаву светог Саве који свагда преповиједа љубав, слогу и трпеливост, ширећи тврду вјеру у праву хришћанску науку и васпитавајући народну душу за највећа народна стварања. С друге стране дозивље нам гравдиовну фигуру Честитог Косовског Кнеза који око себе окупља читав народ, све јунаке по избору, и сложне их предводи на највећу жртву коју је један народ ма када примио. Осим тога овај велики дан има за нас и пуно историјско значење. Ово је први пут да се Патријарх Српски помолио Богу у нашој Лаварици. Ово је први пут да су Њихова Преосвештенства, присутна господи Архиепископи, у толиком броју почастили нас својом високом посјетом. Године 1889 када је освешћена наша Лаварица, блаженопочивши тадањи епископ далматински Стеван Кнежеввић изненадио је овдашње туђинске владоце посветивши ову пркву св. Лазару. Нико од њих није то очекивао, иначе би се сигурно све осујетило. Али стари тадањи епископ, који је једном ногом био већ у гробу и кратко затим преминуо, учинио је то, свијестан свих опасности којима се излаже, зато што је веома добро знао шта народ највише жели и највише потребује. Нека му је на то вјечна хвала! Од тада, има данас пуних 46 година, наша је Лаварица вршила савршено ону мисију којој је била и намијењена, јер је око себе скупљала увијек читав народ овог краја и његове околине, давала му утјехе,

кријепила га и бодрила на стрпљење, самопријегор и устрјаност. Да се још јаче потврди и истакне велико значење наше Лаварице за духовно и морално снажење наше народне душе, Његова Светост Патријарх Српски Господин Варнава, који води очинско и стално старање за опште народне потребе, дошао је са знатним бројем својих заслужних сатрудника, да у овоме нашем народном храму благодари Богу на толикој Његовој милости, да се помоли за душе наших народних великана, да нас потсети на неизмирни и неискупиви дуг наш према свима њима, те вршећи уједно и своју велику апостолску мисију да нас све учврсти у осјећајима највеће међусобне љубави, слоге и мира. Сав народ схватио је велико посебно значење овога ријеткога дана, и његову сву важност за духовне и моралне наше подвиге, пак је из најудаљенијих мјеста, и из саме дичне Босне, дотрчао у огромном броју да пољуби десницу свог Првог Црквеног Поглавара, поклонивши му се у највећем поштовању, привржености и оданости.

Његова Светост и сва Њихова Пресвештенства одавали су се најљубавије и гостопримству Матице те сјели за ову скромну славску народну трпезу, а посебно је Његово Пресвештенство Епископ Др. Николај лично обавио славски обред сјечења колача, чиме су јој одали највећу почит, удостојивши је Свега лично високог учествовања. Тиме су хтели доћи у непосредан додир са народом, да се с њим отворено поразговоре, да чују његове жеље и боли да разабере његове осјећаје и мисли, да свакоме реку што му треба рећи у духу данашњег великог дана. Као први народни учитељ и први духовни отац, Његова Светост обновио је давас стародревни привор када се народ сав окуљао око својих храмова и задужбина, тражећи у молитви од Бога сву ову моралну снагу коју је требао за стварање и извршење свих својих најнародских и најкрупнијих одлука.

Молимо Вашу Светост и сва Ваша Пресвештенства да изволите примити најискревије осјећање најљубљег поштовања, крајње привржености и потпуне оданости народа ових крајева који је сав срећан што сте му пружили најстварнији доказ Своје високе благонаклоности, велике љубави и брижвог старања, те му дали ријетку прилику за највеће народно весеље, испунивши његову даву и врућу жељу да се баш овдје на далматинском Косову поклони својом Патријарху, прамоме насљеднику светога Саве.

Успомена на овај велики и риједан дан остаје у нашој души трајна и неизбрисана, уз најживљи осјећај овог духовног и моралног толиког добра које нам је он додио.

Захваљујем од срца Вашој Светости и Вашим Пресвештенствима што сте својим личним високим учествовањем и својим топлим молитвама донијели нам и дали највеће ново духовно и морално благо што сте својим увјерљивим проповједима и снажном ријечи својом освјетлили наше старе свијетле успомене, дајући тиме пуно и праву сачрину сврси наше Лаварице и значењу овога великог дана, показавши нам прави пут који води сигурном остварењу великог идеала наше потпуне духовне обнове и стапања, као битног предуслова наше нове величине, нове вриједности, нацијо-

налне јакости и највеће среће. У овакојме схваћању данашње наше славе и данашњег великог Видовдан лежи његова права и пуна историјска вриједност, његов најзначајнији изражај и његова најприснија потреба.

Захваљујем исто тако Његовом Пресвештенству, толико поштованом и од свију љубљеном нашем Епископу Др. Иринеју, што је по срећној намисли припремио и пружио народу највеће задовољство, испунивши му стару најврућу жељу да се код Лаварице поклати Првом Поглавару своје уједињене свете Цркве и да од њега прими Његов велики патријаршијски благослов.

Захваљујем коначно господину Подбану, господи Командантима мјеста, господи народним посланицима, као и свим осталим веома уваженим и милим гостима што су својим спрежним и љубезним одвином увеличали ову народну славу, и допринијели изражају њеног правог значења да се виједан народни носач не може успјешно обавити без активног и пуног учешћа самог народа.

У истинској и живој жељи да се сваке године окупљамо у све већем броју око наше цркве Лаварице, као и око ове скромне славске сјечење на овај велики и највећи народни дан, одајући својој дужној поштовање и захвалност свим нашим народним Великанима, као и у пуној љубави и тежњи за великим заједничким идеалом који нас све трајно има да држи на окупу будуче, спрежне и сложене, чиме ћемо најдостојније показати да смо схватили прави смисао данашње Високе посјете Његове Светости и Њихових Пресвештенстава, молим све присутне веома уважене, драге и миле госте да из дубине своје праве народне душе, и у највећем заносу свог великог Југословенског срца, сви сложено кликнемо:

„Нека живи Његово Величанство Наш Млади и Љубљени Краљ Петар III“

„Нека живи Његов Уважени Дом III“

„Нека живи Његова Светост Патријарх Српски Господин Варнава!“

„Нека живи Њихова Пресвештенства, сва присутна господа Архиепископи III“

„Нека живи наш народ III“

„Нека живи наша Матица III“

Говор господина Ковачевића био је бурно и дуго поздрављен.

У 3 сата послје подне гости су се дигли са трпезе Матице, и послје краћег одмора у ћелији косовској, зашло се је у народ. Народ се је расположен забављао, одушевљен утисцима и свим оним што је тај дан видио и чуо.

Његова Светост се није никако одмарао. Он је цијело вријеме примао многобројне делегације и појединце, који су дошли да му се поклоне. То је трајало непрекидно неколико сати. Његова Светост се је код тежака интересовао за њихове домове, за љетину, прилике. Том приликом је неке свромахе, који су му се обратили са молбом богато обдарио. Бодрио је све и храбрио да издрже ово вријеме кризе, да се моле Богу, који свој правос. народ није никад заборављао.

Владика Др. Николај изашавши у народ био је поздрављан срдечно. Он је окупљао око себе децу, делио им крстиће и са њима водио разговоре поучне, и за старије.

У 4 сата послје подне Соколска Окружја Шибеник, Клавац, Дрвиш и Книн, приредили су на импровизираним, Југословенским заставама и зеленилом окићеном слетшту веома успјели соколски слет. Услед кратког времена, нису се могле све тачке у програму да изведу, али и оно што је изведено, било је изведено врло лијепо и примљено је од публике одушевљено. Соколи су својим наступом много задужили све; они су и овај пут учествовањем на косовској народној прослави још једанпут увјерили све о својој високој вриједности, доказавши да су права народна организација, која је увјек спремна да народу своје, без разлике на вјеру и племе, послужи искрено, срдечно, соколски. Соколи и у овој прилици нису жалели ни труда ни материјалних жртава, те им се дугује од свих учесника општа захвалност а специјално водству господи: Милошу Триви, Даки Ченићу, старјешини сок. друштва из Дрвиша и Ђури Покрајцу као старјешинама.

У 7 сати у препуној косовској Лаварици служио је вечерњу и проповједо Пресвештени Др. Николај.

Истог дана у 10 сати навече, Његова Светост је испраћен на жељезничку станицу, одакле је са пратњом кренуо за Сремске Карловце. При поласку воза приређене су срдечно манифестације Његовој Светости и Владици Др. Николају, нарочито од групе Дрвишана, коју је предводио г. Пајо Ченић.

Дани 27 и 28 јуна 1935 године остаје у незаборављивој успомени код свега становништва Сјеверне Далмације без разлике на вјерску припадност.

Становници ових кршних крајева сачуваће трајну усломену на величанствени поход Поглавара Српске Православне Цркве њиховој родној груди.

Светозар Билбија.

ПРИЛОЗИ

за Ђачки дом у Шибенику

Његова Светост Патријарх Српски Госп. Варнава дин. 5000., Драгиња Борђевић Шибеник дин. 100, Никола Кречак, парох Жагровић са таса дин. 50, Јелача Миливој, парох Плавно са таса дин. 100, Никола Кречак, парох Жагровић сакупио дин. 42, Управа Парохије Жагровић дин. 35, Црквена Општина Преодац допринос год. дин. 150, Црквена Општина Ливно допринос год. дин. 100, Црквена Општина Ливно са таса дин. 65 50, Блажо Радојчић, Преодац парох дин. 38, Јован Грибановски, парох Смоковић мјесечни допринос за април дин. 50, Свештенство Намесништва ливанског мјесечни допринос за април дин. 120, Стево Жигић Мандалића приликом смрти Љубице Чоко дин. 50, Црквена Општина Дрвиш приликом смрти Томе Рашковића дин. 100, Црквена Општина Дрвиш приликом смрти Николе Дерете дин. 100, Прот. Стеван Јавор Вис приликом смрти Душана Баљака дин. 50, Прот. Михаил Јовић Шибеник приликом смрти Дишана Баљака дин. 30, Прот. Стеван Јавор Вис приликом смрти Николе Петрановића дин. 50, Црквена Општина Дрвиш годишњи допринос дин. 400, Блаж Радојчић, парох Преодац са таса дин. 53, Прот. Симо Кнежевић, парох Бенковац од распродајног блока дин. 100, Михаил Кнежевић, трговац Задар дин. 20, Никола Кречак, парох Жагровић

дин. 20, Никанор Калик, парох Дрвиш дин. 20, Прот. Симо Кнежевић, парох Бенковац дин. 20, Јован Грибановски, парох Смоковић чист приход од забаве дин. 450, Ђорђе Вуковић, ученик Врлика дин. 30, Управа Парохије Добропољци са таса дин. 23, Милеш Добрић, парох Голубић са таса дин. 21, Милош Добрић, парох Голубић од распродајног блока дин. 100, Милош Добрић, парох Голубић сакупио дин. 15, Никодим Опачић настојатељ Манастира Кра од распродајног блока дин. 100, Мирко Синобад, парох Книн од распродајног блока дин. 130, Прот. Никола Новаковић, парох Обровица од распродајног блока дин. 600, Милан Поповић, парох Ман. Рмањ од распродајног блока дин. 100, Мирко Синобад, парох Книн са таса дин. 120, Новак Делић, парох Бастаси од таса дин. 40, Војислав Шешум, парох Врбца са таса дин. 100, Светозар Секулић, парох Кањани са таса дин. 30, Јован Грибановски, парох Смоковић допринос за мај дин. 50, Стојсављевић Мирко, парох Биочић делећи икону Св. Саве дин. 393, Милан Бањац, парох Дрвар прилог дин. 60, Миле Арежива, парох Бос. Грахово прилог дин. 60, Милан Богичевић, парох Печи прилог дин. 40, Новак Делић, парох Бастаси прилог 20, Блажо Радојчић, парох Преодац дин. 20, Никола Кречак, парох Жагровић делећи икону Св. Саве дин. 195, Илина Будимир, парох Вел. Цвјетић са таса дин. 31:50, Симо Бањац, парох Камен са таса дин. 196:25, Црквена Општина Врбик дин. 100, Светозар Секулић, парох Кањани од блока дин. 100, Свештенство Арх. Намесништва ливанског допринос за мај дин. 120, Светозар Секулић, парох допринос за мај дин. 30, Грибановски Јован, парох Смоковић допринос за јуни дин. 50, Светозар Секулић, парох Кањани допринос за јуни дин. 30, Никола Секулић, парох Ервеник са таса дин. 30, Марко Плавша, парох Сињ од распродајног блока дин. 100, Марко Плавша, парох Сињ са таса дин. 62, Марко Плавша, парох Сињ пригодно сакупио дин. 86, Црквена Општина Жагровић са таса дин. 50, Црквена Општина Блатишковици са таса дин. 184:50, Јован Миодраговић, парох Мокро поље са таса дин. 76.

О храмовској слави у Книнском пољу г. Светозар Билбија сакупио дин. 450

Приложише: Генерал Сретен Терзић, дин. 40, Црквена Општина Книн. поље дин. 100, Свештеник Мирко Синобад дин. 20, Свештеник Никола Кречак дин. 10.

О Севастија Јовић Дин. 10 Свешт. Нико Вујатовић дин. 10; Свешт. Никола Вукојевић дин. 10; Т. де Синобад, трговац дин. 30; Т. де Раствин, трговац дин. 20; Ђорђе Костић, подуетник дин. 20; Нико Ромић, трговац дин. 20; Свешт. Никола Тришић дин. 20; Јово Јелић, трговац дин. 30; Петар Кесић дин. 20; Душан Радић дин. 20; Илија Бујић дин. 10; Јово Маринчић дин. 20; Сава Дешић дин. 20; Авдарија Милак дин. 10; Светозар Билбија дин. 10; О храмовској слави у Биочићу г. Светозар Билбија сакупио дин. 140.

Приложише: Свешт. Мирко Стојсављевић дин. 20; Свешт. Мирко Синобад дин. 20; Свешт. Никола Кречак дин. 5; Свешт. Никола Тришић дин. 10; Свешт. Светозар Секулић дин. 20; О. Валеријан Ш. бац дин. 10; О. Никадор Калик дин. 20; Г-ђа Слава Стојсављевић дин. 10; Светозар Билбија дин. 10; Ратко Јелић дин. 10; Милан Авдрић дин. 5.

Preštavaik vlasnika «Privredno-kulturne matice za Sev. Dalmaciju»: Pavle Zelić
Stampa Nove Stamparije - Šibenik
Preštavaik Nikola Cikato.